

УДК 94:32(477)«1991-2014»(091)

І. В. Яковлев**СПІВПРАЦЯ І. ДРАЧА З ПРЕЗИДЕНТАМИ УКРАЇНИ****Яковлев Ігор Васильович**, аспірант кафедри історії та етнографії України, e-mail: igor.yakovlev.1991@gmail.comОдеський національний політехнічний університет
проспект Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна**АНОТАЦІЯ**

В статті мова йде про громадсько-політичну діяльність Івана Драча, зосереджену на співпраці з президентами незалежної України. За період незалежності його тричі обирали народним депутатом України, й увесь час І. Драч боровся за відстоювання загальнолюдських цінностей та принципів свободи, рівності, справедливості. Перший голова НРУ працював на благо українського народу при всіх президентах незалежної України, за що його неодноразово звинувачували в політичній нестійкості та в деяких випадках у колабораціонізмі, втім це не завадило І. Драчу суттєво впливати на розмежування політичних сил в певні періоди української історії. В статті проаналізовано його бажання співпрацювати з Леонідом Кравчуком, що призвело до розколу в лавах Народного Руху України. Розглянуто створення Конгресу української інтелігенції як впливової громадської організації, підтриманої Леонідом Кучмою, а КУІ в свою чергу, підтримало Л. Кучму на чергових президентських виборах. Досліджено політику підтримки Іваном Драчем та його найближчим оточенням Віктора Ющенка під час революційних подій 2004 року, що в свою чергу посприяло перемозі В. Ющенка на президентських виборах.

Ключові слова: Драч І. Ф.; Президент України; Народний Рух України (НРУ); Конгрес української інтелігенції (КУІ).

И. В. Яковлев

СОТРУДНИЧЕСТВО И. ДРАЧА С ПРЕЗИДЕНТАМИ УКРАИНЫ

Яковлев Игорь Васильевич, аспирант кафедры истории и этнографии Украины, e-mail: igor.yakovlev.1991@gmail.com

Одесский национальный политехнический университет
проспект Шевченко, 1, Одесса, 65044, Украина

АННОТАЦИЯ

В статье речь идет об общественно-политической деятельности Ивана Драча, сосредоточенной на сотрудничестве с президентами независимой Украины. За период независимости его трижды избирали народным депутатом Украины, все время И. Драч боролся за отстаивание общих человеческих ценностей и принципов свободы, равенства, справедливости. И. Драч работал на благо украинского народа при всех президентах независимой Украины, за что его неоднократно обвиняли в политической неустойчивости и в некоторых случаях в коллаборационизме, впрочем это не помешало И. Драчу существенно влиять на разграничение политических сил в определенные периоды украинской истории. В статье показано, что желание Ивана Федоровича сотрудничать с Леонидом Кравчуком привело к расколу в рядах Народного Руха Украины. Рассмотрено создание Конгресса украинской интеллигенции как влиятельной общественной организации которую Леонид Кучма поддержал, а КУИ, в свою очередь, поддержал Л. Кучму на очередных президентских выборах. Исследована политика поддержки Иваном Драчом и его ближайшим окружением Виктора Ющенко во время революционных событий 2004 года, что способствовало победе В. Ющенко на президентских выборах.

Ключевые слова: *Драч И. Ф.; Президент Украины; Народный Рух Украины (НРУ); Конгрес украинской интеллигенции (КУИ).*

I. V. Yakovlev

THE COOPERATION OF I. DRACH WITH THE PRESIDENTS OF UKRAINE

Yakovlev Ihor Vasylovych, PhD student of History and Ethnography of Ukraine Department, e-mail: igor.yakovlev.1991@gmail.com

Odesa National Polytechnic University
1 Shevchenko Avenue, Odesa, 65044, Ukraine

ABSTRACT

In this article we are talking about the public-political activities of I. Drach focused on cooperation with the presidents of independent Ukraine. During the period of independence he was elected to the People's Deputy of Ukraine for three times all the time I. Drach fought for defending universal human values and principles of freedom, equality and justice. I. Drach worked for the benefit of the Ukrainian people with all the presidents of independent Ukraine for which he was repeatedly accused of political instability and in some cases of cooperation however it did not prevent I. Drach significantly affect the delineation of political forces in certain periods of Ukrainian history. The article analyzes his desire to cooperate with L. Kravchuk which led to a split in the ranks of the National Rukh of Ukraine. The creation of the Congress of Ukrainian Intelligentsia as an influential public organization was supported by L. Kuchma, and CUI in its turn supported L. Kuchma at the next presidential elections. The policy of supporting I. Drach and his immediate surroundings of V. Yushchenko during the revolutionary events of 2004 which in turn helped to win Yushchenko's presidential elections was explored.

Key words: *Drach I.F.; President of Ukraine; National Rukh of Ukraine (NRU); Congress of Ukrainian Intelligentsia (CUI).*

Актуальність даного дослідження характеризується зростанням інтересу до вивчення життєвих шляхів видатних громадсько-політичних особистостей, які своїми діями безпосередньо вплинули на розвиток української державності.

Метою статі є дослідження основних подій в громадсько-політичному житті Івана Федоровича Драча в період незалежності України, до основних завдань автор відносить висвітлення аспектів громадсько-політичної діяльності видатного поета, пов'язаної зі співпрацею з президентами незалежної України

Співпраця І. Драча з Л. Кравчуком вказує на їх багаторічне знайомство та помірне протистояння. Зі свого боку Л. Кравчук,

будучи головою ідейного відділу ЦК КПРС України, неодноразово намагався протистояти НРУ та переконати Івана Федоровича та його найближче оточення в хибності їх задуму. Для Л. Кравчука важливе значення під час першої політичної боротьби за крісло керманіча країни мав той факт, що І. Драч не тільки не висунув свою кандидатуру на пост Президента країни, а й що найбільш важливо, він не підтримав головного опонента Л. Кравчука — В. Чорновола. За це В. Чорновіл неодноразово в гострій формі висловлювався в адресу Івана Федоровича. Після перших незалежних президентських виборів на території України Іван Федорович Драч як голова Народного Руху України наполягав на підтримці діючого Президента задля інтересів всіх громадян Української держави. На його думку, продовження конфронтації було нерозумним рішенням, тому що український народ отримав незалежність і обрав свого легітимного Президента, йти проти Президента означало б йти проти народу. Та на жаль, зруйновані амбіції на крісло керманіча, які мав В. Чорновіл, завадили йому прийняти конструктивне рішення та перейти в провладну коаліцію [4]. Натомість рішення, яке прийняв В. Чорновіл, перебуваючи на місці голови народного Руху України, про перехід до опозиції, призвело до значущого зменшення кількісного показника представників Руху та розколу в ідеології партії.

Під час президентства Л. Кучми Іван Федорович працював на посту голови Держкомінформполітики під безпосереднім керівництвом М. Жулинського, який на той момент був Віцепрем'єром в Ющенка. Потрібно зазначити, що І. Драча з його національними поглядами на цю посаду обрали не випадково. Він чи не єдиний представник української інтелігенції 60-х років, який вдало зробив собі кар'єру видатного політика та літературознавця, був покликаний на захист українських інтересів в уряді В. Ющенка. Але вже через два роки його з цієї посади знімають за відверті національні погляди. Втім саме під час керівництва Л. Кучми Івана Федоровича Драча двічі нагороджували орденом Ярослава Мудрого п'ятого та четвертого ступеня.

З початком «помаранчевої революції» Іван Федорович пішов у відкриту опозицію до діючого очільника держави, та всіма силами підтримував ріст національної свідомості в суспільстві. В одному з інтерв'ю 2004 р. Іван Федорович відмітив,

що Л. Кучма: «є звичайним васалом російського імператора на прізвище Путін» [5].

І. Ф. Драч отримав звання Героя України за самовіддане служіння українському народові, втілене у поетичному слові та відстоюванні ідеалів свободи і демократії. Та на жаль, після усвідомлення того, що ідеї Президента та його оточення, які були гаслами на майдані, залишились лише гаслами, більшість представників політичної еліти, в тому числі й Іван Федорович, відвернулись від підтримки В. Ющенка. І. Драч перейшов до Українського народного блоку Костенка та Плюща. Саме з ними він намагався черговий раз потрапити до лав Верховної Ради, та оскільки їх блок політичних сил програв вибори, Іван Федорович не увійшов до парламенту.

Зі слів Івана Федоровича, для нього «помаранчева революція» була справжньою несподіванкою [4, с. 99]. Її ніяк не можна було передректи, навіть не дивлячись на те, що українці — нація доволі бунтівна та непокірна, особливо коли мова йде про питання волі та незалежності, за яку наш народ боровся протягом багатьох століть. Втім події на Майдані почали розвиватись з такою енергійністю та непередбаченістю, що сумніватись у волелюбності українського народу було неможливо.

Іван Федорович так описав тодішню політичну ситуацію, яка склалась довкола проблем з президентськими виборами: «увесь рік вся країна, всі шахти та ферми працювали на те, щоб на виборах переміг В. Янукович, а люди все ж проголосували за В. Ющенка» [6]. Як зазначив І. Драч, головними особами, які на його думку були причетні до виникнення «помаранчевої революції», він вважав Януковича, Кучму та Медведчука. Саме вони довели Україну до такого абсурду, коли з роботи звільняли лише за те, що особа хотіла проголосувати не за провладного кандидата. Такий стан речей поступово повинен був б перетворити Україну на аналог путінської Росії.

З самого початку подій на Майдані 2004 р. Іван Федорович брав участь у підтримці помаранчевих сил. Будучи представником української інтелігенції та розділяючи політичні погляди В. Ющенка в питаннях, що стосуються національного відродження української незалежності, І. Драч, неодноразово виступаючи зі сцени Майдану, надихав протестувальників на боротьбу до переможного кінця.

В своєму інтерв'ю на радіо «Свобода» Іван Драч розповів, що заручився підтримкою своїх російських колег-митців, які, живучи в путінській Росії, підтримували ідеали Майдану та з розумінням ставились до необхідності боротьби за правду в питаннях виборчої системи, яку і в Україні, і в Росії було прийнято фальсифікувати [7]. Іван Федорович зачитував ці листи своїх російських колег з головної трибуни Майдану, чим неодноразово здіймав багатотисячні оплески майданівців, які були щасливі від доказу підтримки їх ідей інтелекцією сусіднього народу.

І. Драч, разом з мільйонами інших українців, які бажали жити в мирі та злагоді, відстоював свої законні права. Знаходячись на Майдані Незалежності разом з іншими духовними лідерами нації, він всіма силами підтримував ідеї Майдану, бо це ідеї загальнолюдські, вони містять в собі ті прагнення та бажання, які віками намагались здобути всі цивілізовані країни. Іван Федорович був готовий до кінця стояти за Свободу, Справедливість та Незалежність. Він виборював ці ідеали для українського народу ще з початку перебудови. Саме заради цих ідеалів він створив Народний Рух України, заради цих ідеалів пожертвував сприятливим середовищем під егідою радянської влади, в якому він перебував майже чверть століття. Тоді він відмовився від власного благополуччя заради ідеї вільно жити в вільній країні. Тепер І. Драч разом з мільйонами співвітчизників відстоював це право, стоячи на Майдані.

Іван Федорович вже не перший рік допомагав Віктору Андрійовичу в його політичній боротьбі. Ще на початку 2000 р. при уряді В. Ющенка І. Драч очолив новий комітет інформаційної політики, телебачення та радіомовлення. На цю посаду В. Ющенко на пропозицію М. Жулинського недарма призначив І. Драча, тому що Іван Федорович вже на той момент заробив собі авторитет неухильного захисника національних інтересів. За два роки в кріслі голови комітету І. Драч домігся значного розширення україномовного ефіру за рахунок зменшення російськомовного, чим викликав шквал російської критики та явно вираженої агресії з боку проросійських чиновників.

Вагомий внесок в духовну складову Помаранчевої революції зробила українська інтелекція, яка, завдячуючи тому ж Іванові Федоровичу, у 1996 р. змогла об'єднатись в організацію

під назвою Конгрес української інтелігенції. Головною її метою був заклик до об'єднання навколо загальнонаціональних ідей і відстоювання інтересів українського народу [8]. І. Драч, будучи головою конгресу, зміг консолідувати сили української інтелігенції та направити їх в русло державотворчих процесів. Під час «помаранчевої революції» саме представники Конгресу української інтелігенції забезпечували повноцінну ідеологічну підтримку протестуючим на Майдані. Сама присутність представників інтелігенції серед мас простого народу неабияк підіймала рівень духовного настрою та змушувала вірити в правильність обраного шляху боротьби за краще майбутнє.

Не дивлячись на перемогу «помаранчевої» коаліції в 2005 р. та досягнення поставленої мети лідерами Майдану, Віктор Андрійович Ющенко в дуже короткі терміни зумів розчарувати своїх прихильників та однодумців своєю політичною пасивністю, нездатністю виконати передвиборчі обіцянки. Коли І. Драч у 2005 р. зрозумів, що В. Ющенко не в змозі навести лад у країні, він присвятив йому гостро сатиричний вірш, на який, за словами Івана Федоровича, Віктор Андрійович дуже образився [4, с. 119]. Та все ж саме з ініціативи Віктора Ющенка Іван Драч отримав звання Героя України за самовіддане служіння українському народу, втілене в поетичному слові і відстоюванні ідеалів свободи і демократії [1].

Івана Федоровича часто звинувачують в політичній нестійкості, мовляв, він постійно змінює ідейних лідерів. Спочатку І. Драч відстоював ідеї та погляди Віктора Андрійовича Ющенка, потім перейшов до Юлії Тимошенко, а вже після президентських виборів 2010 року розпочав працювати в гуманітарній раді при президентові Вікторі Януковичі, за що на нього накинлись колишні ідеологічні однодумці, мовляв, як так з ворогом працювати. Сам Іван Драч з цього приводу дав чітку відповідь в інтерв'ю на радіо «Свобода»: «я пішов працювати з Януковичем, щоб робити щось конкретне, а не громогласно теревенити». Та й справді, немає значення, при якому уряді чи при якій владі ти працюєш, якщо ти працюєш на інтереси свого народу. І. Драч завжди намагався принести якомога більше користі для українського народу.

Отже Івана Федоровича Драча сміливо можна віднести до еталону патріотично налаштованих представників української

культурної еліти, які постійно сприяли відстоюванню загальнонаціональних інтересів українського народу. Під час «помаранчевої революції» І. Драч, будучи в команді Віктора Андрійовича Ющенка, бере активну участь в підтримці вимог революції, виступає з головної сцени Майдану та духовно надихає протестуючих. Упродовж усього періоду революційних процесів І. Драч відстоює загальнолюдські права, втілені в поняттях свободи, віри та незалежності. Після «помаранчевої революції» Іван Федорович видає збірку поезії «Противні строфи», в якій через призму своєї творчості висловлює власне бачення подій революційної доби [9].

Пропрацювавши з В. Януковичем чотири роки, Іван Федорович багаторазово привертав увагу до абсурдності деяких рішень очільника країни. Особливо це стосується того випадку, коли питання торкалось введення закону Ківалова — Колісниченка про регіональний статус мов національних меншин. І. Драч працював при кожній владі, але з кожної влади він намагався домогтися якомога більшого для відстоювання національних інтересів. Під час «революції гідності» 2014 р. Іван Федорович Драч, як і завжди, відстоює загальнонаціональні інтереси, він підтримує ідеї Майдану, неодноразово виступає перед протестувальниками з надихаючими промовами та пише вірші, в яких через призму його творчості висказує своє ставлення до агресивної політики команди В. Януковича та інших жаклих процесів, що сколихнули країну в ті часи [10].

Закликаючи суспільство до мирного урегулювання назріваючої проблеми, він особисто звертався до Президента В. Януковича з проханням вийти до народу. Втім колишній очільник держави не відреагував ні на прохання І. Драча, ні на вимоги українського народу, який мав право на щасливе незалежне майбутнє в вільній країні. На президентських виборах в травні 2014 р. І. Драч, як більша частина українського суспільства, свідомо підтримав Петра Порошенка як єдиного народного кандидата, який в подальшому буде відстоювати інтереси українського народу. Майдан стояв за нову владу, яка поведе Україну до Європейського Союзу. Україна отримала цю нову владу в образі Петра Порошенка та його нової команди. Після виборів Президента, на погляд І. Драча, необхідність в Майдані відпала. Отже продовжувати засмічувати головну площу країни

було принаймні безглуздо, враховуючи, що від революційного Майдану на той момент вже мало що залишилось [10].

Під час революційних подій Іван Федорович пише свої вірші, котрі світ зміг побачити лише з виходом у 2015 році нової збірки поезії І. Драча «Сатирикон». У виданні поміж іншим описувалось ставлення Івана Федоровича до нової на той момент «Луганської Народної Республіки», якій він присвячує вірша під назвою «Лугандонія» [11]. Таке гостросатиричне бачення поета-новатора привернуло чимало уваги до його персони.

Діяльність Івана Федоровича Драча під час президентства Віктора Федоровича Януковича мала свої досить помітні результати. Іван Драч неодноразово гостро критикував русифікаторську політику Віктора Федоровича, та, не дивлячись на це, очільник країни не звертав особливої уваги на колишнього рупора української інтелігенції. Втім саме під час керівництва В. Януковича Іван Драч отримав орден Ярослава Мудрого III ступеня та почесний знак президента «Ювілейну медаль 20 років незалежності» [2; 3]. Також в часи правління Януковича І. Драч був членом гуманітарної ради при Президенті України. Був членом Комітету з національних премій ім. Шевченка під орудою Б. Олійника. З Гуманітарної ради вийшов разом з Б. Ступкою на знак протесту проти мовної політики. Янукович не слухав І. Драча, коли їхав до Нью-Йорку, і не зустрівся з Є. Стахівим — останнім молодогвардійцем і головою українсько-єврейського порозуміння у США.

Діяльність І. Драча під час керівництва Президента П. Порошенка продовжується. Він досі є головою Конгресу української інтелігенції, організації, яка була створена задля відстоювання інтересів українського суспільства. І. Драч досі очолює Товариство зав'язків із зарубіжними українцями, Президентську Раду товариств зав'язків із зарубіжними країнами. З самого початку президентської кампанії 2014 р. підтримував кандидатуру П. Порошенка, втім не пройшло й року з моменту інавгурації, як Драч втратив симпатії до чинного керманіча країни та звернувся до нього за допомогою свого творчого таланту. В написаному вірші «Розпороши Порошенко» І. Драч звертається до керманіча країни з проханням нарешті навести порядок в країні та розібратись з ворогами, як було обіцяно Президентом.

Отже, підсумовуючи вище сказане, можна прийти до такого висновку, що І. Драч брав активну громадсько-політичну участь в політичному житті країни з самого початку її незалежного існування.

Іван Драч, якого неодноразово звинувачували у політичній нестійкості та постійній зміні політичних лідерів, завжди залишався прибічником відстоювання інтересів саме українського народу, а не політичних сил, які цими інтересами спекулюють. З самого початку здобуття Незалежності намагання І. Драча повернути НРУ до політичного табору Л. Кравчука було виваженим політичним кроком, який він пояснював необхідністю підтримання першого народного Президента, за якого проголосувала більша частина населення України. На жаль, недалекоглядність В. Чорновола та його оточення призвели до нескінченної політичної нестабільності та все більшого розколу в лавах національних політичних партій. Співпраця І. Драча з Л. Кучмою принесла чималі зрушення, бо саме дякуючи Л. Кучмі вдалося привернути всеукраїнську увагу до Конгресу української інтелігенції, який в свою чергу зіграв велику роль під час президентських виборів 1999 року, коли Л. Кучма знову опинився в кріслі керманіча країни. Після президентських виборів 1999 року проукраїнська налаштованість Л. Кучми почала поступатись проросійським поглядам, що в свою чергу з часом змусило Івана Драча перейти в опозиції до діючої влади, а під час «помаранчевої революції» взагалі відкрито виступити на боці нового кандидата в президенти Віктора Ющенка.

В. Ющенко, на жаль, не виправдав покладених на нього сподівань і вже невдовзі після перемоги на президентських виборах він втрачає довіру свого найближчого оточення, частиною якого був і сам І. Драч. Коли ж до влади прийшов Віктор Янукович, то Іван Драч і тут знайшов нагоду працювати на користь українського народу, продовжуючи свою громадсько-політичну діяльність у сфері налагодження міжнаціональних зав'язків. Втім в знак протесту проти прийняття мовного закону І. Драч покинув Українську всесвітню координаційну раду, а з початком «Революції гідності» перший голова НРУ неодноразово звертався до В. Януковича з проханням вийти до народу, чого на жаль, так і не сталося.

Література та джерела

1. Про присвоєння І. Драчу звання Герой України: Указ Президента України від 19.08.2006 № 705/2006 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-партал Верховної Ради України. Розд. «Законодавство України». — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/705/2006>. — Дата звернення: 09.05.17.
2. Про нагородження І. Драча орденом князя Ярослава Мудрого: Указ Президента України № 982/2011 від 17 жовтня 2011 року [Електронний ресурс] // Офіційний веб-партал Верховної Ради України. Розд. «Законодавство України». — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/982/2011>. — Дата звернення 27.04.17.
3. Про нагородження відзнакою Президента України – ювілейною медаллю «20 років незалежності України»: Указ Президента України № 822/2011 від 19 серпня 2011 року [Електронний ресурс] // Офіційний веб-партал Верховної Ради України. Розд. «Законодавство України». — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/8222011-13467>. — Дата звернення: 12.09.17.
4. Загребельний М. П. Иван Драч: науково-популярне видання / М. П. Загребельний. — Харків: Фоліо, 2014. — 121 с.
5. Прямий ефір: Схід — Захід України: проблема реальна чи надумана? [Електронний ресурс] // Радіо Свобода: офіційний сайт. — Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/a/923627.html>. — Дата звернення: 12.09.17.
6. Шаповал Ю. Драч політичний [Електронний ресурс] / Ю. Шаповал // День: газ. — 2016. — 13 жовтня, № 185–186. — Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/drach-politychnyyu>. — Дата звернення: 15. 05 17.
7. Унгурян О. Иван Драч: «Все-таки добрых людей на свете намного больше, чем злых, потому я и не впадаю в отчаяние» [Електронний ресурс] / О. Унгурян // Факты и комментарии: газ. — 2016. — 18 октября. — Режим доступу: <http://fakty.ua/224037-ivan-drach-vse-taki-dobryh-lyudej-na-svete-namnogo-bolshe-chem-zlyh-potomu-ya-i-ne-vpadayu-v-otchayanie>. — Дата звернення: 18.06.17.
8. Конгрес української інтелігенції: матеріали перших всеукраїнських зборів інтелігенції. — Київ, 1998. — 64 с.
9. Драч І. Ф. Противні строфи: поезії / І. Ф. Драч. — К.: Просвіта, 2005. — 320 с.: іл.
10. Майдан давно потрібно було звільнити від «смітника» — Драч [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/life/_majdan-davno-potribno-bulo-zvilniti-vid-smitnika-drach/574515. — Дата звернення: 18.06.17.
11. Иван Драч написал стихи про «Лугандонию» и зека Януковича [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://znaj.ua/ru/news/culture/24080/ivan-drach-napisav-virsh-pro-lugandoniyu-i-zeka-anukovicha.html>. — Дата звернення: 18. 06.17.

REFERENCES

1. OFFICIAL WEB-SITE OF THE VERKHOVNA RADA OF UKRAINE (2006) Ukaz Prezydenta Ukrainy pro prysvoyennya I. Drachu zvanynya Heroy Ukrainy vid 19.08.2006 № 705/2006 — *Presidential Decree on the award of I. Drachu the title of Hero of Ukraine. No. 705/2006 dated 19.08.2006*. [Online] Available from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/705/2006>. [Accessed: 9th May 2017]. (In Ukrainian).
2. OFFICIAL WEB-SITE OF THE VERKHOVNA RADA OF UKRAINE (2011) Ukaz Prezydenta Ukrainy № 982/2011 vid 17 zhovtnya 2011 roku «Pro nahorodzhennya I. Dracha ordenom knyazya Yaroslava Mudroho» — *Decree of the President of Ukraine No. 982/2011 dated October 17, 2011 «On the awarding of I. Drach the Order of Prince Yaroslav the Wise»* [Online] Available from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/982/2011>. [Accessed: 27th April 2017]. (In Ukrainian).
3. OFFICIAL WEB-SITE OF THE VERKHOVNA RADA OF UKRAINE (2011) Ukaz Prezydenta Ukrainy № 822/2011 vid 19 serpnya 2011 roku «Pro nahorodzhennya vidznakoyu Prezydenta Ukrainy – yuvelyeynoyu medallyu «20 rokiv nezalezhnosti Ukrainy» — *Decree of the President of Ukraine No. 822/2011 of August 19, 2011 «On the awarding of the award by the President of Ukraine — the jubilee medal» 20 years of independence of Ukraine»* [Online] Available from: <http://www.president.gov.ua/documents/8222011-13467>. [Accessed: 12th September 2017]. (In Ukrainian).
4. ZAHREBELNYY, M (2014) Ivan Drach: naukovo-populyarne vydannya — *Ivan Drach*. Scientific and popular publications. Kharkiv: Folio. (In Ukrainian).
5. RADIO SVOBODA: OFFICIAL WEBSITE (2004) «Pryamy efir»: Skhid-Zakhid Ukrainy: problema real'na chy nadumana? — *Live stream. East-West of Ukraine: the problem is real or fictitious?* [Online] 3rd December. Available from: <http://www.radiosvoboda.org/a/923627.html>. [Accessed: 12th September 2017]. (In Ukrainian).
6. SHAPOVAL, Y. (2016) Drach politychnyy — Drach is political. *Den' — Day* [Online] October 13th. Available from: <https://day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/drach-politychnyy>. [Accessed: 15th May 2017]. (In Ukrainian).
7. UNGURJAN, O. (2016) Ivan Drach: «Vse-taki dobryh ljudej na svete namnogo bol'she, chem zlyh, potomu ja i ne vpadaju v otchajanie. Ivan Drach: «Still, good people in the world are much more than evil, so I do not despair. Fakty i komentarii — *Facts and comments*. [Online] October 18th. Available from: <http://fakty.ua/224037-ivan-drach-vse-taki-dobryh-lyudej-na-svete-namnogo-bolshe-chem-zlyh-potomu-ya-i-ne-vpadayu-v-otchajanie>. [Accessed: 18th June 2017].
8. Konhres Ukrainy's'koyi Intelihentsiyi — *Congress of the Ukrainian Intelligentsia* (1998) Materialy pershykh vseukrayins'kykh zboriv in-

- telihentsiyi — Materials of the first All-Ukrainian Assembly of the intelligentsia. Held 21st March 1998 in Kyiv. (In Ukrainian).
9. DRACH, I. F. (2005) Protyvni strofy: poeziyi — *Proof stanzas: poetry*. Kyiv: Prosvita. (In Ukrainian).
 10. DRACH, I. F. (2014) Maidan davno potribno bulo zvil'nyty vid «smitnyka» — Maidan had long been required to be released from the «garbage» Drach [Online] 10th August. Available from: https://gazeta.ua/articles/life/_majdan-davno-potribno-bulo-zvilniti-vid-smitnika-drach/574515. [Accessed: 18th June 2017].
 11. Znaj.Ua (2015) Ivan Drach napisal stih pro «Lugandoniju» i zeka Janukovicha — *Ivan Drach wrote a poem about «Lugandonia» and prisoner Yanukovich* [Online] 17th October Available from: <https://znaj.ua/en/news/culture/24080/ivan-drach-napisav-virsh-pro-lugandoniyu-i-zeka-anukovicha.html>. [Accessed: 18th June 2017].

Надійшла до редакції 2 листопада 2017 р.